

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

Рекомендація СМ/Rec(2022)13 Комітету Міністрів державам-членам щодо впливу цифрових технологій на свободу вираження

Ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи 6 квітня 2022 року

Преамбула

Комітет Міністрів, відповідно до положень статті 15b Статуту Ради Європи,

Відданий спільним цінностям щодо прав людини, демократії та верховенства права;

Нагадуючи, що стаття 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (Конвенція), надає кожному право на свободу вираження, включаючи свободу дотримуватись думок, отримувати та поширювати інформацію та ідеї без втручання з боку органів державної влади та незалежно від кордонів, і що стаття 10.2, як її тлумачить Європейський суд з прав людини, визначає, що ці права можуть бути обмежені лише тоді, коли таке втручання передбачено законом, переслідує законну мету та є необхідним у демократичному суспільстві;

Пам'ятаючи про негативне зобов'язання держав-членів не втручатися у свободу вираження та інші права людини у цифровому середовищі, а також про їх позитивне зобов'язання активно захищати права людини та створювати безпечне та сприятливе середовище для участі кожного в публічних дебатах та вільно висловлювати свої думки та ідеї;

Відзначаючи, що приватні компанії не повинні викликати або сприяти у своїй діяльності негативному впливу на права людини, а також мають запобігати та пом'якшувати такий вплив на права людини, пов'язаний з їх діяльністю, виробництвом чи послугами;

Повторюючи, що свобода вираження є важливою для демократичних суспільств і що цифрові технології стали незамінними для цієї свободи;

Наголошуючи на тому, що цифрові технології розширили здатність окремих осіб і груп отримувати й передавати інформацію, а також розширили діапазон та різноманітність інформації, до якої люди можуть отримати доступ;

Усвідомлюючи, що цифрові технології можуть створювати та зміцнювати соціальні зв'язки, допомагати громадянам висловлювати невдоволення та просувати союзи за межами кордонів і культур, дають змогу маргіналізованим спільнотам будувати мережі солідарності та сприяти більш відкритим, інклюзивним та різноманітним публічним сферам;

Визнаючи ключову роль, яку відіграють приватні постачальники цифрових інфраструктур, які забезпечують свободу вираження поглядів в Інтернеті та формують умови, за яких це право може бути реалізовано, але не підпадають під прямі зобов'язання щодо надання гарантій та дотримання обмежень, зазначених у статті 10 Конвенції;

Нагадуючи, що плюралізм медіа є передумовою для безпечного, широкого та необмеженого доступу до інформації з питань, що становлять суспільний інтерес;

Визнаючи, що професійні інформаційно-аналітичні медіа організації відіграють вирішальну роль у виробництві та розповсюдженні високоякісної інформації, але що нові моделі реклами та використання даних поставили під загрозу їх бізнес-моделі, тим самим послаблюючи фінансову стійкість і, як наслідок, незалежність;

Визнаючи, що добре фінансовані та незалежні суспільні медіа можуть посилити демократичні дебати;

Відзначаючи, що ефективне формування політики щодо наслідків впливу цифрових технологій на свободу вираження вимагає точних, деталізованих і всебічних знань, отриманих у результаті ретельних і незалежних досліджень, але більшість таких знань і даних, необхідних для їх створення, зберігаються в Інтернет-посередників, які здебільшого, не діляться ними у повній мірі;

Усвідомлюючи необхідність захисту дітей і всіх тих, чий права людини, зокрема свобода вираження, можуть бути непропорційно порушені через певні типи

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

контенту, широко доступного в Інтернеті, і пам'ятаючи, що будь-які заходи для їх захисту мають поважати свободу вираження та інші права людини;

Сповнені рішучості захищати права, закріплені в Конвенції, і зобов'язуючись виконувати Декларацію Комітету Міністрів, ухвалену з нагоди 70-ої річниці Ради Європи (від 17 травня 2019 року), положення якої вимагають рішучих дій, щоб переломити ситуацію щодо погіршення стану свободи слова в Європі в останні десятиліття,

Рекомендує урядам держав-членів:

1. Повністю виконувати керівні принципи, додані до цієї рекомендації, у ефективній співпраці з усіма відповідними зацікавленими сторонами;
2. Під час виконання керівних принципів враховувати стандарти, закріплені у статті 10 Конвенції, відповідну прецедентну практику Європейського суду з прав людини, попередні рекомендації Комітету Міністрів державам-членам та його Декларації, що стосуються різних аспектів свободи вираження, свободи Інтернету та цифрових технологій, зокрема Рекомендації [СМ/Rec\(2021\)8](#) про захист осіб в рамках автоматичної обробки персональних даних у контексті профілювання, Рекомендації [СМ/Rec\(2020\)1](#) про вплив алгоритмічних систем на права людини, Рекомендації [СМ/Rec\(2018\)2](#) про роль та відповідальність Інтернет-посередників, Рекомендації [СМ/Rec\(2016\)5](#) про свободу Інтернету, Рекомендації [СМ/Rec\(2016\)1](#) про захист і просування права на свободу вираження та права на приватне життя з урахуванням нейтральності мережі, Рекомендації [СМ/Rec\(2015\)6](#) про вільний транскордонний потік інформації в Інтернеті, Рекомендації [СМ/Rec\(2014\)6](#) щодо Керівництва з прав людини для користувачів Інтернету, Рекомендації [СМ/Rec\(2013\)1](#) про гендерну рівність та медіа, Рекомендації [СМ/Rec\(2012\)4](#) про захист прав людини щодо послуг соціальних мереж, Рекомендації [СМ/Rec\(2012\)3](#) про захист прав людини щодо пошукових систем, Рекомендації [СМ/Rec\(2011\)7](#) щодо нового поняття медіа та Рекомендації [СМ/Rec\(2007\)16](#) щодо заходів підвищення суспільної цінності мережі Інтернет;
3. Оцінити та переглянути свої законодавчі, нормативні та наглядові рамки та політику, а також свою практику щодо впливу цифрових технологій на свободу вираження, щоб переконатися, чи вони відповідають керівним принципам, з метою уникнення застосування недоречних та фрагментарних заходів, які

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

можуть мати подальший негативний вплив на більш широкий обсяг інформаційного середовища;

4. Забезпечити, щоб ця Рекомендація, включно з іншими рекомендаціями, була якомога ширше і всіма доступними засобами перекладена та поширена серед компетентних органів і зацікавлених сторін, включаючи парламенти, незалежні органи, спеціалізовані державні установи, організації громадянського суспільства, користувачів та приватний сектор;

5. Надати своїм компетентним органам регулювання та інституціям необхідні ресурси та повноваження для розслідування, нагляду та координації дотримання відповідної законодавчої та нормативної бази відповідно до цієї Рекомендації;

6. Брати участь у регулярних, інклюзивних, змістовних і прозорих консультаціях, співпраці та діалозі з усіма зацікавленими сторонами (включаючи медіа, Інтернет-посередників, громадянське суспільство, правозахисні організації, науково-академічний осередок та освітні установи), приділяючи особливу увагу вразливим особам та групам, з метою забезпечення всебічного моніторингу, обговорення та усунення впливу цифрових технологій на свободу вираження;

7. Заохочувати та сприяти впровадженню ефективних та спеціально розроблених програм цифрової грамотності у співпраці з усіма відповідними зацікавленими сторонами, щоб дати можливість усім особам і групам отримати користь від цифрових технологій для покращення їх використання та свободи вираження;

8. Фінансувати та заохочувати ґрунтовні та незалежні дослідження щодо індивідуальних та суспільних наслідків впливу цифрових технологій на свободу вираження та вживати ефективних заходів для забезпечення того, щоб незалежні дослідники, вільні від комерційних та політичних інтересів, могли отримати доступ до необхідних даних, які зберігаються у Інтернет-посередників у межах відповідної правової бази щодо прав людини, і особливо відповідно до вимог, викладених у Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (Конвенція 108), та оновленого Протоколу до неї (Конвенція 108+);

9. Регулярно переглядати, консультуючись з усіма відповідними учасниками, та звітувати на внутрішньому рівні та перед Комітетом Міністрів про заходи, вжиті

для виконання цієї Рекомендації та її керівних принципів з метою підвищення їх ефективності та адаптації до нових викликів.

Додаток до Рекомендації [CM/Rec\(2022\)13](#)

Керівні принципи щодо впливу цифрових технологій на свободу вираження

Сфера застосування та визначення

Свобода вираження, захищена статтею 10 Конвенції з прав людини та основоположних свобод (Конвенція), є не лише основним індивідуальним правом. Це також засіб захисту та зміцнення демократії шляхом відкритих і публічних дебатів. Цифрові технології можуть і повинні підтримувати це право і служити цій меті.

Ці Керівні принципи призначені для надання допомоги державам, державним і приватним суб'єктам, зокрема Інтернет-посередникам, а також медіа, організаціям громадянського суспільства, дослідникам, навчальним закладам та іншим відповідним суб'єктам щодо реалізації незалежних та спільних зусиль для захисту та просування свободи вираження у цифрову еру. У Керівних принципах викладено основні постулати, які спрямовані на те, щоб цифрові технології просували, а не обмежували таку свободу. Вони також надають рекомендації щодо того, як зменшити негативний вплив та посилити позитивний вплив, в рамках широкого використання цифрових технологій, на свободу вираження у спосіб, що поряд з тим, забезпечує дотримання прав людини.

«**Інтернет-посередники**» тут розуміються у тлумаченні, визначеному у положеннях Рекомендації [CM/Rec\(2018\)2](#) Комітету Міністрів державам-членам щодо ролі та відповідальності Інтернет-посередників. Зважаючи на те, що Інтернет-посередники пропонують різноманітні функції та послуги і можуть виконувати декілька функцій паралельно, якщо це доречно, тут згадуються конкретні функції, які вони виконують.

«**Конфіденційність**», що згадується в цих керівних принципах, слід розуміти відповідно до Конвенції 108 та Конвенції 108+, а також з урахуванням прецедентної практики Європейського суду з прав людини, що охоплює будь-яку інформацію, що стосується як ідентифікованої особи, так і особи, яку можна ідентифікувати, незалежно від того, чи є така інформація загальнодоступною чи

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

ні, і незалежно від того, чи вона створюється на цифрових платформах або іншим способом.

Щоразу, коли положення цих керівних принципів передбачають обробку персональних даних, у тому числі коли така обробка передбачає обмін даними та транскордонну передачу даних, застосовується Конвенція 108, зокрема щодо посиленних вимог до обробки конфіденційних даних та інших гарантій.

Керівні принципи структуровано за шістьма розділами: основи нормотворчості, що посилює права людини; проєктування цифрової інфраструктури; прозорість; відповідальність і відшкодування; освіта та розширення прав і можливостей; незалежне дослідження для створення норм, заснованих на фактичних даних. Кожен розділ пропонує державам та іншим зацікавленим сторонам рекомендації щодо того, як виконувати свої зобов'язання та нести відповідальність у сфері прав людини щодо свободи вираження, поєднуючи юридичні, нормативні, адміністративні та практичні заходи.

1. Основи нормотворчості, що посилює права людини

1.1. Чіткі та однозначні цілі. Будь-яке саморегулювання, спільне регулювання або регулювання цифрових технологій, які потенційно обмежують свободу вираження, повинні чітко розрізняти заходи реагування на незаконні форми вираження поглядів та заходи реагування на форми вираження поглядів, які є законними та захищеними, відповідно до положень статті 10 Конвенції, але які потенційно можуть порушувати інші права людини, закріплені в Конвенції. Державне регулювання має обмежувати лише розповсюдження незаконних матеріалів, і будь-які такі обмеження мають відповідати статті 10.2 Конвенції. Для контенту, який є законним, але потенційно може порушувати інші права людини, закріплені в Конвенції, слід шукати альтернативні відповіді, які віддають перевагу гарантіям, а не обмеженням свободи вираження поглядів, відповідно до пункту 1.5. цих керівних принципів.

1.2. Законність, необхідність і передбачуваність. Будь-яка політика чи дії держави, що порушують право на свободу вираження, повинні бути передбачені законом, переслідувати одну з законних цілей, перелічених у статті 10.2 Конвенції, використовувати пропорційні засоби та відповідати вимогам правової визначеності, необхідності та передбачуваності.

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

1.3. Точність. Держави повинні регулювати лише чітко визначені форми вираження і типи контенту. У регуляторній практиці слід уникати визначень, які є нечіткими та піддаються суб'єктивному тлумаченню, оскільки вони не можуть забезпечити достатньої чіткості та передбачуваності для розуміння всіма залученими сторонами, а також можуть призвести до непропорційних та не виправданих перешкод свободі вираження.

1.4. Пропорційність. Будь-яке регулювання, вимога щодо дотримання відповідних норм та адміністративний процес, що впроваджуються для досягнення цілей, зазначених у цих керівних принципах, мають бути пропорційними рівню ризику, розміру та можливостям різних Інтернет-посередників. Держави повинні накладати суттєві зобов'язання лише на дуже великих Інтернет-посередників, що визначається на основі охоплення та здатності впливати на реалізацію свободи вираження, а також на компанії, які здійснюють діяльність, яка має потенційно високий ризик для свободи вираження. Критерії, за якими оцінюються розмір, потужність та рівень ризику різних Інтернет-посередників, повинні бути чітко визначені, періодично переглядатися, точно вимірюватися та повідомлятися органам регулювання з дотриманням принципу прозорості.

1.5. Диференційовані дії у відповідь. У своїх ініціативах щодо регулювання та спільного регулювання держави повинні визнати, що Інтернет-посередники можуть використовувати різні методи модерації контенту, окрім видалення. Ці методи включають визначення та видалення пріоритетів, просування й пониження, монетизацію та демонетизацію (де це можливо) та надання користувачам додаткової інформації, зокрема попереджень про ініціювання, сповіщень та додаткового контенту з офіційних та незалежних авторитетних джерел. Використовуючи такі методи, Інтернет-посередники повинні забезпечити належну прозорість, передбачуваність, нагляд і гарантії щодо свободи вираження.

1.6. Зосередження на процесах. Регулювання та спільне регулювання мають бути зосереджені насамперед на процесах, за допомогою яких Інтернет-посередники оцінюють, модерують та видаляють контент, а не на самому контенті.

1.7. Розширення прав і можливостей користувачів. Ініціативи щодо регулювання, спільного регулювання та саморегулювання мають бути

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

спрямовані на підвищення рівня розуміння користувачів, вибору та контролю впливу цифрових технологій на їх свободу вираження, при цьому не обтяжуючи їх надмірними вимогами щодо захисту їхніх прав.

1.8. Захист. Особи, на яких спрямоване таргетування потенційно шкідливих видів онлайн вираження, наприклад, домагання, знуцання та переслідування, можуть зазнати значної шкоди через масовий масштаб, високу швидкість та координацію, які стали можливими завдяки цифровим технологіям. Жертви цих дій повинні мати широкі й ефективні можливості повідомити про винуватих та отримати засоби правового захисту.

1.9. Оцінка впливу на права людини. Оскільки цифрові технології та їх використання постійно змінюються, їх вплив на свободу вираження слід регулярно переглядати. Коли державні та приватні суб'єкти розглядають втручання, яке може вплинути на свободу вираження поглядів, вони повинні спочатку провести та опублікувати оцінку впливу на права людини. Якщо така оцінка впливу містить висновок, що відповідне втручання створює ризики для прав людини, вона також повинна включати конкретні заходи для запобігання або пом'якшення таких ризиків.

1.10. Конфіденційність. Приватні суб'єкти та держави можуть обмежити право осіб на приватність особистого життя та інформаційне самовизначення, використовуючи складні стратегії спостереження та алгоритмічного переконання. Будь-яка діяльність державних і приватних суб'єктів повинна відповідати статті 8 Конвенції та існуючим правовим рамкам щодо конфіденційності та захисту даних, включаючи Конвенцію 108. Крім того, держави та приватні суб'єкти повинні дотримуватися положень про конфіденційність, викладених у Рекомендації [CM/Rec\(2020\)1](#) Комітету Міністрів державам-членам щодо впливу алгоритмічних систем на права людини та Декларації Комітету Міністрів щодо маніпулятивних можливостей алгоритмічних процесів (від 13 лютого 2019 року).

1.11. Багатостороння співпраця. Визначення політики, керівних принципів і положень, що застосовуються до цифрових технологій, які можуть впливати на свободу вираження, вимагає повної участі урядів, парламентів, міжнародних організацій, Інтернет-посередників, медіа, громадянського суспільства, науково-академічного осередку, експертної спільноти та користувачів, беручи до уваги конкретні ролі кожного та їх відповідальність. Ці спільні процеси мають

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

базуватися на чітко визначених та взаємно узгоджених сферах діяльності та компетенції, на належному фінансуванні, наданні необхідних даних усіма зацікавленими сторонами, упорядкованих процедурах для закриття циклів зворотного зв'язку та чіткому визнанні того, хто несе відповідальність за досягнення результатів.

2. Проектування цифрової інфраструктури

2.1. Цифрова інфраструктура комунікацій в демократичних суспільствах має бути розроблена для забезпечення прав людини, відкритості, сумісності, прозорості та чесної конкуренції.

2.2. Держави та Інтернет-посередники повинні забезпечити доступ до цифрової інфраструктури та її використання на справедливих, розумних та недискримінаційних умовах з метою сприяння ефективній конкуренції.

2.3. Інтернет-посередники повинні надавати третій стороні можливість використання даних та доступу до користувачів на недискримінаційних і справедливих умовах, включаючи підтримку портативності та сумісності даних. Умови доступу та використання не повинні призводити до блокування користувачів.

2.4. Державне регулювання має посилити конкуренцію на всіх відповідних ринках медіа та комунікацій. Окрім забезпечення дотримання існуючих норм та внесення змін до законодавства про конкуренцію, якщо це необхідно, для обмеження концентрації на ринках медіа та комунікацій, держави повинні також модернізувати політику концентрації медіа, щоб враховувати умови, за яких увага масової аудиторії спрямовується та комерціалізується, і як ці процеси можуть формувати думки окремих осіб та груп у публічній сфері з метою посилення плюралізму як противаги дедалі більш концентрованої владі в рамках формування громадської думки.

2.5. Держави не повинні використовувати свої повноваження та політику щодо конкуренції та концентрації медіа з метою втручання у діяльність Інтернет-посередників у спосіб, який обмежує свободу вираження та інші права людини.

2.6. Держави повинні інвестувати у суспільні медіа та підтримувати нормативно-правові рамки, які забезпечують незалежність суспільних медіа від політичного

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

втручання, чітку роль і повноваження, уникнення витіснення приватних конкурентів і обслуговування всіх типів аудиторії, включаючи молодь, у всьому світі, з використанням доступних цифрових технологій та без дискримінації. Держави також повинні підтримувати приватні медіа, які очевидно переслідують такі ж самі цілі, при цьому не заважаючи їх редакційній незалежності. Це особливо стосується місцевих та локальних медіа, які, як правило, користуються високим рівнем довіри та відіграють життєвоважливу роль у розбудові громад та демократичному врядуванні.

2.7. Держави повинні стимулювати цифрову трансформацію інформаційно-аналітичних медіа організацій, сприяти інвестиціям і розвитку цифрових технологій, які розширюють їх можливості, наприклад, через державну підтримку безкоштовного програмного забезпечення та розвиток інфраструктури з відкритим кодом.

3. Прозорість

3.1. Держави та органи регулювання повинні забезпечити, щоб Інтернет-посередники створювали та публікували всі необхідні дані, щоб забезпечити можливість будь-якого аналізу, необхідного для гарантування належної прозорості щодо того, як політика Інтернет-посередників та її впровадження впливають на свободу вираження серед широкої громадськості та вразливих осіб і груп.

3.2. Держави повинні допомагати приватним суб'єктам та організаціям громадянського суспільства у розробці незалежних інституційних механізмів, які забезпечують неупереджену та всеосяжну перевірку повноти та точності будь-яких даних, наданих Інтернет-посередниками у реалізації своїх заходів щодо прозорості.

3.3. Інтернет-посередники повинні публікувати необхідну інформацію в доступному для зчитування ЕОМ форматі, щоб забезпечити прозорість своєї політики на різних рівнях і переслідувати різні цілі, в тому числі розширення прав і можливостей користувачів, надання можливостей для зовнішнього аудиту та нагляду, а також інформування щодо впровадження незалежних заходів з метою протидії негативному контенту в мережі Інтернет. Такі вимоги щодо прозорості мають бути пропорційними розміру, потужності, функції та рівню ризику різних Інтернет-посередників.

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

3.4. Інтернет-посередники повинні забезпечити належну прозорість у розробці та реалізації своїх умов надання послуг та ключових аспектів політики, таких як інформація щодо видалення контенту, рекомендації, розширення, просування, зниження рейтингу, монетизація та розповсюдження, зокрема щодо їх наслідків для свободи вираження.

3.5. У разі, якщо Інтернет-посередники створюють або значно оновлюють ключові напрямки своєї політики чи умови надання послуг, вони повинні брати участь у відкритих, прозорих та змістовних консультаціях з відповідними державними та приватними зацікавленими сторонами. Цей процес має дослідити, як політика та умови обслуговування впливають на свободу вираження та інші права людини. Інтернет-посередники повинні надавати повну інформацію про процес, зміст і результати таких консультацій, розкриваючи всі отримані відгуки та пояснюючи, чи враховуються вони і якщо враховуються, то яким чином.

3.6. Якщо є обґрунтовані побоювання, що така політика може призвести до дискримінації, Інтернет-посередники повинні надати інформацію, яка дозволить незалежним третім сторонам оцінити, чи реалізується їх політика недискримінаційним способом, у тому числі шляхом розкриття наборів даних, на основі яких навчаються автоматизовані системи, щоб виявити та виправити джерела алгоритмічної упередженості.

4. Відповідальність і відшкодування

4.1. Держави повинні забезпечити, щоб будь-яка особа, чия свобода вираження обмежена в результаті регулювання, могла отримати доступ до ефективних механізмів захисту від цих обмежень у простий, доступний і можливий спосіб, у судовому порядку.

4.2. Держави повинні гарантувати, що будь-який постачальник інформаційно-аналітичних послуг, чия редакційна свобода знаходиться під загрозою в результаті застосування Інтернет-посередниками їхніх умов надання послуг або політики модерації контенту, міг своєчасно отримати можливість скористатися ефективними засоби правового захисту, включаючи доступ до механізмів відшкодування.

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

4.3. Держави повинні посилити становище всіх відповідних органів регулювання та надати їм належні ресурси та досвід, щоб вони могли ефективно відстежувати вплив цифрових технологій на свободу вираження. Держави також повинні забезпечити, щоб Інтернет-посередники своєчасно надавали необхідну інформацію для такої моніторингової діяльності.

4.4. Держави можуть, якщо це необхідно, а особливо під час надзвичайної ситуації, відповідно до статті 15 Конвенції, як її тлумачить Європейський суд з прав людини в його прецедентному праві, ввести відповідні та пропорційні зобов'язання для Інтернет-посередників щодо просування контенту, який становить інтерес для суспільства. Інтернет-посередники повинні запропонувати більш високий рівень захисту контенту, що цікавить громадськість, у спосіб, який має бути чітковизначеним, недискримінаційним і прозорим.

4.5. У разі, якщо Інтернет-посередники застосовують будь-які обмеження свободи вираження, вони повинні надавати користувачам, на яких прямо чи опосередковано впливають такі обмеження, чітку інформацію про регулювання, згідно з яким їх права були обмежені. Інтернет-посередники також повинні забезпечити своєчасні та ефективні механізми відшкодування, які дозволять постраждалим особам подавати апеляцію без невинуватених витрат, затримок чи труднощів. З цією метою Інтернет-посередники повинні запропонувати користувачам чіткі вказівки щодо того, як вони можуть оскаржити відповідні дії, та інформацію про те, як і коли така апеляція буде розглянута. Інтернет-посередники повинні впроваджувати такі положення відповідно до рекомендацій Ради Європи щодо передового досвіду в рамках ефективних правових та процедурних засад для механізмів саморегулювання та спільного регулювання модерації контенту.

4.6. Інтернет-посередники повинні встановити процеси та процедури, які будуть гарантувати, що інформація, зібрана із звернень користувачів, використовувалася для визначення та впровадження необхідних покращень до ключових напрямків політики, запобігаючи таким чином майбутнім скаргам та заподіяння шкоди.

4.7. Відповідно до принципів, викладених у пункті 1.1. цієї Рекомендації, у ситуаціях, коли громадськість може зазнати значної шкоди від контенту, що поширюється в мережі Інтернет, Інтернет-посередники повинні видалити цей контент, якщо вони чітко дали зрозуміти, що це заборонено на їхній платформі.

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

Вони також повинні якнайшвидше розповсюдити виправлення чи попередження, видані авторитетними установами, щоб гарантувати співмірність засобів правового захисту заподіяній шкоді, наприклад, шляхом орієнтування на аудиторію, подібну до тієї, яка зазнала негативного впливу шкідливого контенту.

5. Освіта та розширення прав і можливостей

5.1. Держави повинні посилити захист недоторканості приватного життя та інформаційного самовизначення окремих осіб, дозволяючи користувачам здійснювати більший контроль над даними, які вони генерують, висновками, отриманими з таких даних, і наслідками в рамках користувацького досвіду. Держави повинні вимагати від Інтернет-посередників, щоб вони заздалегідь чітко інформували людей про дані, які їх алгоритмічні системи будуть обробляти, включаючи цілі та можливі результати цих операцій, а також забезпечити належну сумісність. Держави повинні надати користувачам можливість контролювати свої дані, в тому числі визначати, чи такі дані використовуються у таргетуванні та профілюванні. Держави повинні забезпечити, щоб Інтернет-посередники дозволяли користувачам легко та швидко змінювати параметри послуги, щоб не підлягати профілюванню.

5.2. Держави повинні надати всім людям доступ до навчання з цифрової грамотності, яка допоможе їм зрозуміти умови, за яких цифрові технології впливають на свободу вираження, як виробляється, поширюється та обробляється інформація різної якості, а також способи, якими люди можуть захистити свої права. Держави також повинні підтримувати спільні освітні ініціативи державних установ, міжнародних організацій, медіа, університетів, груп користувачів, представників громадянського суспільства, Інтернет-посередників та інших зацікавлених сторін. Особливу увагу слід приділяти розширенню прав і можливостей вразливих осіб і груп, а також тих, хто має обмежений доступ до якісної інформації.

5.3. Програми цифрової грамотності мають покращувати обізнаність про типи персональних даних, які обробляються та/або генеруються цифровими пристроями, програмним забезпеченням та додатками, про процеси та поведінку користувачів, які їх генерують, про те, як алгоритми роблять з них висновки та про мету з якою різноманітні суспільні та приватні організації використовують такі висновки, щоб впливати на відношення і поведінку окремих осіб та груп.

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

5.4. Програми цифрової грамотності мають бути інклюзивними та ґрунтуватися на ретельних незалежних дослідженнях; вони повинні розширювати можливості окремих осіб, повідомляючи їм про доступні механізми відшкодування шкоди, якої вони можуть зазнати в результаті висловлювань інших користувачів, а також від будь-якого порушення їхньої свободи вираження.

5.5. Беручи до уваги інноваційність та складність багатьох форм комунікації, що забезпечуються цифровими технологіями, держави повинні просувати публічні дебати, надати експертам і науковим спільнотам можливість представляти засновані на доказах рекомендації щодо того, як вирізняти використання цифрових технологій, що впливають на переконання, використовуючи неправомірні маніпуляції, посягаючи на свободу вираження, особливо щодо самовизначення та здатності дотримуватися певної думки. Результати цих дебатів мають ґрунтуватися на державній політиці та програмах цифрової грамотності.

6. Незалежне дослідження для створення норм, заснованих на фактичних даних

6.1. Держави повинні забезпечити достатнє фінансування для серйозних, незалежних досліджень у суспільних інтересах, які висвітлюють індивідуальний та соціальний вплив цифрових технологій на права людини, зокрема свободу вираження, у різних соціальних, політичних, правових та культурних контекстах, з метою надання доказів на основі аналізу, дискусії та нормотворчості з цих питань.

6.2. Захищаючи права, закріплені у статті 8 Конвенції, держави повинні забезпечити, щоб дослідники могли отримати доступ до даних, розпорядниками яких є Інтернет-посередники, безпечними, законними та належними в рамках конфіденційності способами. У тих випадках, коли для цілей дослідження необхідним є використання персональних даних таке використання має ґрунтуватися на суворому дотриманні принципів пропорційності та необхідності. Дослідження повинні завжди поважати право на недоторканість приватного життя та положення відповідного законодавства щодо захисту даних, мати відповідну правову основу для обробки персональних даних і проводитися з дотриманням принципів етичності та відповідальності. Держави повинні чітко встановити, якими даними, розпорядником яких є Інтернет-посередники, можна

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

поділитися з незалежними дослідниками. Якщо це не зазначено в нормативно-правових актах.

6.3. Дані, які законно зібрані для інших цілей Інтернет-посередниками, можуть оброблятися з дотриманням усіх належних гарантій захисту даних з метою проведення ретельного, незалежного дослідження, спрямованого на розуміння та усунення наслідків впливу цифрових технологій на права людини і, зокрема, на свободу вираження. Відповідно до Конвенції 108, дослідження, яке проводиться з метою архівування в суспільних інтересах, для цілей наукових чи історичних досліджень або для статистичних цілей, слід розуміти як виконання вимоги в рамках забезпечення суспільних інтересів, якщо відсутній потенційний ризик порушення прав та основних свобод суб'єктів даних.

6.4. Національні компетентні органи повинні у співпраці з дослідниками та Інтернет-посередниками створити безпечне середовище, яке полегшує дослідження суспільних та індивідуальних наслідків впливу використання цифрових технологій на права людини і, зокрема, на свободу вираження. Національне законодавство може додатково визначити процеси та умови для створення, підтримки та моніторингу таких безпечних середовищ. Створенню таких середовищ має передувати широке обговорення того, як розрізняти персональні дані та неперсональні; які персональні дані мають бути доступними, на яких платформах і якими чином; які системи та технології необхідно застосувати для захисту цілісності даних, розпорядниками яких є Інтернет-посередники; як забезпечити ефективний незалежний нагляд за всією діяльністю обробки, у тому числі шляхом забезпечення виконання відповідних повноважень наглядовими та судовими органами. Дослідники, які працюють у таких середовищах, несуть повну відповідальність за дотримання вимог захисту даних та інших відповідних правил.

6.5. Інтернет-посередники повинні надавати точні та репрезентативні дані на індивідуальному рівні для незалежного дослідження впливу цифрових технологій на права людини і, зокрема, свободу вираження. Персональні дані повинні передаватися з дотриманням принципів пропорційності та необхідності, незалежно від комерційного та політичного впливу та на основі принципів та гарантій, передбачених Конвенцією 108. Персональні дані, які передаються для цілей дослідження, мають бути анонімними або, якщо це необхідно, засекречені псевдонімом із застосуванням найсучаснішої методики.

NATIONAL COUNCIL
OF TELEVISION AND RADIO
BROADCASTING OF UKRAINE

6.6. Дослідники повинні мати доступ до індивідуальних даних, які зберігаються в Інтернет-посередників, лише якщо вони пройшли перевірку незалежною науковою установою, яка має належну кваліфікацію, перевагу у досвіді щодо відповідних проєктів, афілійована з університетом, отримала схвалення щодо етичної політики університету, працівники якої володіють необхідними знаннями для аналізу та захисту даних і не мають комерційних чи політичних інтересів, які суперечать дослідженням, які вони хочуть проводити. Державні установи можуть встановлювати процеси, за допомогою яких незалежні дослідницькі організації можуть періодично акредитуватися, щоб дослідники, які працюють в них, також могли отримати доступ до даних, розпорядниками яких є Інтернет-посередники, на тих самих умовах і з тими ж гарантіями.

6.7. Дослідники та їхні установи повинні нести солідарну відповідальність, якщо вони обробляють дані, надані Інтернет-посередниками, порушуючи конфіденційність користувачів або інші положення законодавства. Коли така солідарна відповідальність несумісна з національним законодавством, держави повинні розглянути можливість перегляду своїх нормативно-правових актів, щоб встановити таку відповідальність як додаткову гарантію етичної поведінки дослідників та інституційної відповідальності.

6.8. Для захисту незалежності дослідників, угоди про обмін даними між Інтернет-посередниками та дослідниками повинні роз'яснювати, що Інтернет-посередники не можуть втручатися в розробку, аналіз та публікацію досліджень на основі даних, які вони надають. Що стосується персональних даних, то такі угоди про обмін даними повинні відповідати Конвенції 108 та іншим застосовним міжнародним стандартам щодо захисту даних. Незалежні наукові установи та органи захисту даних повинні контролювати виконання цих угод і вирішувати будь-які суперечки.

6.9. Інтернет-посередники, які надають дослідникам доступ до даних, які вони зберігають, повинні залишати за собою право заперечувати проти будь-якого використання наданих ними даних, яке може поставити під загрозу конфіденційність або права користувачів на захист даних або іншим чином порушити закон. Коли вони діляться даними з дослідниками відповідно до чинного законодавства та забезпечують належні гарантії захисту конфіденційності користувачів, включаючи додаткові гарантії для спеціальних категорій даних, Інтернет-посередники повинні мати імунітет від

відповідальності, яка впливає безпосередньо та виключно в результаті обміну такими даними.

6.10. Держави повинні забезпечити, щоб умови обслуговування Інтернет-посередників не дискримінували дослідження впливу їхніх послуг на права людини і, зокрема, свободу вираження, на суспільному та індивідуальному рівнях, а також щоб дослідники, які отримали схвалення від наглядового комітету з питань етики або аналогічного органу, не були притягнені до відповідальності на тій підставі, що вони порушили умови надання послуг Інтернет-посередників під час проведення свого дослідження.